

श्री संत कुर्मदास सहकारी साखर
कारखाना लि, पडसाळी, ता. माढा, जि.
सोलापूर या साखर कारखान्यास
महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँकेकडून
मुदती कर्ज शासन हमीवर उपलब्ध
करून देण्यास मान्यता देण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

सहकार, पणन व वस्त्रोदयोग विभाग,
शासन निर्णय क्र. ससाका १०२३/प्र क्र १२०/३ स
मंत्रालय, सहावा मजला, विस्तार इमारत,
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक, मुंबई - ४०० ०३२
दि.२३ ऑक्टोबर, २०२३

- संदर्भ** – १. सहकार, पणन व वस्त्रोदयोग विभाग शा. नि. क्र.ससाका-२०१९/प्र.क्र.८०/३स,
दि.०५.०९.२०१९.
२. सहकार, पणन व वस्त्रोदयोग विभाग शा. नि. क्र.ससाका २०२३/प्र.क्र.२३/३स,
दि.०४.०५.२०२३
३. सहकार, पणन व वस्त्रोदयोग विभाग शा. नि. क्र.ससाका २०२३/प्र.क्र.९९/३स,
दि. १३.०९.२०२३.
४. साखर आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांचे दि. १४.१०.२०२३ व दि. १७.१०.२०२३
रोजीचे पत्र.

प्रस्तावना :

महाराष्ट्राच्या अर्थकारणात साखर उद्योगाचा मोठा वाटा आहे. गेल्या ५० वर्षात महाराष्ट्रातील सहकार क्षेत्रांतर्गत साखर उद्योगाने कृषी अर्थकारणात मोठी मजल मारली आहे. तथापि, राज्यातील काही साखर कारखाने आर्थिक अडचणीत असल्याचे निर्दर्शनास आले आहे. साखर कारखान्यांकडून कर्जासाठी शासन हमी मिळविण्यासाठी शासनाकडे वारंवार विनंती केली आहे. याकरिता कारखान्यांव्यारे कर्जासाठी सरकारी हमी मिळविण्यासाठी सादर प्रस्तावांबाबत विचार करणे आणि कार्यवाही करणे हे राज्याच्या विकासासाठी आवश्यक आहे.

उक्त बाबी विचारात घेऊन, आर्थिक अडचणीत असलेल्या सहकारी साखर कारखान्यांना राष्ट्रीय सहकार विकास निगम (NCDC) यांच्यामार्फत राज्य शासनाकडून मार्जिन मनी लोन उपलब्ध करून देण्याबाबत संदर्भ क्र. २ येथील शासन निर्णयामध्ये नमुद करण्यात आलेल्या अटी व शर्तीस अधीन राहून कर्जपूरवठा करण्यात येत होता. आता, त्याच धर्तीवर महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँकेकडून अडचणीत आलेल्या सहकारी साखर कारखान्यांना शासन हमीवर मुदती कर्ज उपलब्ध करून देण्याकरीता दि. ०६.०९.२०२३ रोजीच्या मा. मंत्रिमंडळाच्या बैठकीत झालेल्या निर्णयानुसार संदर्भ क्र. ३ येथील शासन निर्णयान्वये धोरण ठरविण्यात आले आहे.

त्यानुसार राज्यातील आर्थिक अडचणीत असलेल्या साखर कारखान्यांचे प्रस्ताव साखर आयुक्तालयाकडे प्राप्त झाले आहेत. सदर प्रस्तावांची छाननी करण्यासाठी संदर्भ क्र.१ येथील शासन निर्णयानुसार साखर आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांच्या अध्यक्षतेखाली दि. ०६.१०.२०२३ रोजी बैठक घेण्यात आली. सदर बैठकीमध्ये प्राप्त प्रस्तावांची आर्थिक व तांत्रिक छाननी करून संदर्भ क्र.४ येथील पत्रान्वये साखर आयुक्त, पुणे यांनी श्री संत कुर्मदास सहकारी साखर कारखाना लि, पडसाळी, ता. माढा, जि. सोलापूर या सहकारी साखर कारखान्याला मुदती कर्ज शासन हमीवर मंजूर करण्याबाबतचा प्रस्ताव शासनास सादर केला आहे. तरी सदर सहकारी साखर कारखान्यास महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँकेकडून कर्ज उपलब्ध करून देण्याची बाब सदर शासनाच्या विचाराधीन आहे.

शासन निर्णय :

राज्यात आर्थिक अडचणीत असलेल्या, गाळप हंगाम २०२३-२४ सुरक्षीत होणेचे अनुषंगाने श्री संत कुर्मदास सहकारी साखर कारखाना लि, पडसाळी, ता. माढा, जि. सोलापूर या साखर कारखान्यास साखर आयुक्त यांनी प्रस्तावित केल्यानुसार रु. ५९.४९ कोटी (रुपये एकोणसाठ कोटी एकोणपन्नास लाख फक्त) इतक्या रक्कमेचे कर्ज शासन हमीवर महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँक यांचेकडून खालील अटींच्या अधीन राहून मंजूर करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे .

१. सदर सहकारी साखर कारखान्यास यापूर्वी राज्य शासनाच्या हमीवर राज्य सहकारी बँकेने मंजूर केलेल्या व त्यापैकी थकीत राहिलेल्या कर्जाचा संपूर्ण तपशील साखर आयुक्त कार्यालयास सादर करावा. सदर प्रस्ताव छाननीनंतर निश्चित झालेल्या कर्ज मर्यादेपैकी सदर कारखान्याने थकीत व्याजाचा संपूर्ण भरणा राज्य बँकेत करणे आवश्यक राहिल. त्यानंतर उर्वरित मुद्दल अधिक नवीन कर्ज या दोहोंच्या परतफेडीसाठी ८ वर्षे (२ वर्षे सवलतीच्या कालावधीसह ६ वर्षे समान १२ सहामाही हप्त्यात) मुदत राहील. सदरचा सवलतीचा कालावधी केवळ या कर्जासाठी लागू राहील. अशा प्रकरणी पूर्वी राज्य शासनाने दिलेली हमी संपुष्टात येईल व केवळ नव्याने दिलेल्या कर्जास (पुर्वीचे मुद्दल+नवीन कर्ज) राज्य शासनाची हमी राहिल.
२. राज्य सहकारी बँकेने संबंधित कारखान्याने सदर कर्जापोटी परतफेड करावयाच्या रकमेचा तपशील साखर कारखान्यास व साखर आयुक्त कार्यालयास प्रथम कर्ज वितरित करतांना आणि नंतर प्रत्येक आर्थिक वर्षाच्या सुरुवातीस सादर करावा. त्याप्रमाणे सदर कर्जाची परतफेड प्रथम कारखान्याने उत्पादित केलेल्या साखर विक्रीवर रु. २५० प्रति किंविटल याप्रमाणे टॅर्गिंगव्हारे केली जाईल. अशा टॅर्गिंगव्हारे जमा होणारी रक्कम ही जर त्या आर्थिक वर्षातील मुद्दल व व्याज परतफेड रकमेपेक्षा कमी असेल, त्यावेळी उर्वरित रक्कम कारखान्याच्या सहवीज निर्मिती, आसवणी व इथेनॉल प्रकल्पातील उत्पादित उपपदार्थाच्या तसेच इतर उत्पादनाच्या विक्रीतून प्राप्त होणा-या रकमेतून भरणा करण्यात यावी. म्हणजेच कारखान्याच्या सर्व उत्पादनावर राज्य सहकारी बँकेचा बोजा राहिल.
३. कारखान्याच्या सहवीज निर्मिती, आसवणी व इथेनॉल प्रकल्पातील उत्पादित उपपदार्थाच्या विक्रीतून प्राप्त होणाऱ्या रक्कमा जमा करणेसाठी राज्य बँकेत स्वतंत्र

- एस्क्रो खाते उघडावे लागेल व सदर खात्यात जमा होणा-या रक्कमा कर्जखाती वर्ग करुन घेणेबाबत कारखान्याने राज्य बँकेस पॉवर ऑफ अंटर्नी करुन द्यावी लागेल.
४. काही साखर कारखान्यांनी यापूर्वीच विविध बँकांची कर्ज घेऊन प्रथम पारीपासू चार्ज कारखान्यांच्या मालमत्तावर निर्माण केला असल्याने सदरचे कर्ज देतांना प्रथम पारीपासू चार्ज निर्माण करता येणार नाही. त्यामुळे ज्या कारखान्यांच्या बाबतीत यापूर्वीच प्रथम पारीपासू चार्ज निर्माण करण्यात आला आहे. त्यांच्या बाबतीत द्वितीय पारीपासू चार्ज निर्माण करण्यात यावा.
  ५. संबंधित सहकारी साखर कारखान्याकडून सदरील कर्ज व त्यावरील संपूर्ण व्याजाच्या परतफेडीकरीता संपूर्ण संचालक मंडळ वैयक्तिक आणि सामुहिकरित्या जबाबदार राहतील. याबाबत संबंधीत संचालकांनी कर्ज वितरणापूर्वी कायदेशिर बाबींची पुर्तता करुन बंधपत्र सादर करणे आवश्यक राहील.
  ६. सदर कर्जाची संपुर्ण परतफेड होईपर्यंत, विद्यमान संचालक मंडळातील सर्व संचालक, मयत/ अपात्र झाल्याने रिक्त झालेल्या पदावर नव्याने निवड/नामनिर्देशन झालेल्या संचालकांकडून त्यांनी पदभार घेतल्यापासून १० दिवसांत त्यांच्या वैयक्तिक मालमत्तेवर कायदेशीर बाबींची पुर्तता करुन या कर्जाचा बोजा चढविण्यात यावा.
  ७. सदर कर्जाची संपुर्ण परतफेड होईपर्यंत, निवडणूकीव्वारे नव्याने संचालक मंडळात निवडून आलेल्या संचालकांकडून त्यांनी पदभार घेतल्यापासून ३० दिवसांत वैयक्तिक मालमत्तेवर कायदेशीर बाबींची पुर्तता करुन कर्जाचा बोजा चढविण्यात यावा.
  ८. सदर मुदती कर्जावर मासिक पद्धतीने द.सा.द.शे. ८% व्याजदराची आकारणी केली जाईल. कर्जाचा हप्ता अथवा व्याज देय तारखेस भरणा न झाल्यास येणेबाकीवर १% जादा व्याजदर आकारण्यात येईल.
  ९. संबंधित कर्जास शासनाची परतफेडीची हमी असल्याने राज्य शासनाच्यावतीने शासकीय येणी वसुलीची सर्व प्रक्रिया पार पाडण्याची जबाबदारी राज्य बँकेवर राहील. यासंबंधीचा दर तिमाही अहवाल शासनास देणेची जबाबदारी बँकेवर राहील.
  १०. कर्ज उचलीच्या विनियोगाबाबत कारखान्याच्या कार्यकारी संचालक यांनी वैधानिक लेखापरिक्षक यांचे प्रमाणपत्रासह सविस्तर अहवाल राज्य शासन व राज्य बँकेस सादर करणे बंधनकारक राहील.
  ११. सदर साखर कारखान्याला मंजूर केलेल्या कर्जाचा विनियोग संबंधित सहकारी साखर कारखान्याने कर्ज मंजूरी पत्रामध्ये नमूद केलेल्या बाबींसाठी करावयाचा आहे. तसेच, शासन हमीवर देण्यात आलेल्या कर्जाची व व्याजाची परतफेड नियमित होईल, त्यामध्ये कोणताही कसूर होणार नाही व शासनावर भविष्यात कोणत्याही स्वरूपाचे आर्थिक दायित्व निर्माण होणार या सर्व बाबींची काटेकोर अंमलबजावणी करण्याची जबाबदारी संबंधित सहकारी साखर कारखान्याची व राज्य सहकारी बँकेची राहील.
  १२. कर्जाची परतफेड करण्याच्या अनुषंगाने श्री संत कुर्मदास सहकारी साखर कारखाना लि, पडसाळी, ता. माढा, जि. सोलापूर या साखर कारखाना, वित्तीय संस्था आणि महाराष्ट्र शासनाच्या वतीने संबंधीत प्रादेशिक सहसंचालक (साखर) यांचेमध्ये त्रिपाक्षीय करार करण्यात यावा.
  १३. उपरोक्त सर्व अटींसहित दि. १३.०९.२०२३ रोजीच्या शासन निर्णयामध्ये नमूद अटी व शर्ती जश्याच्या तश्या लागू राहतील.

१४. सदर अटी व शर्तीची पुर्तता केल्यानंतरच संबंधीत साखर कारखान्यास नियमाप्रमाणे कर्जवितरण करण्याची जबाबदारी महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँक व साखर आयुक्त, पुणे यांची राहिल.
२. सदर शासन निर्णय वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक ५९६/२०२३/व्यय-२ दि. १९.१०.२०२३ अन्वये दिलेल्या सहमतीने दिलेल्या निर्गमित करण्यात येत आहे.
३. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून, त्याचा संकेतांक २०२३१०२३१७१९३७४२०२ असा आहे. हा शासन आदेश डिजिटल स्वाक्षरी करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्र राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(अं.पां.शिंगाऱ्ये)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत:

१. मा.राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव, राजभवन, मुंबई
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
३. मा. उपमुख्यमंत्री (वित्त व नियोजन) यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
४. मा.मंत्री (सहकार)यांचे खाजगी सचिव/ विशेष कार्य अधिकारी, मंत्रालय, मुंबई.
५. सर्व मा.विधान परिषद सदस्य, विधान मंडळ, मुंबई.
६. सर्व मा.विधान सभा सदस्य, विधान मंडळ, मुंबई.
७. मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य यांचे सह सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
८. अपर मुख्य सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
९. अपर मुख्य सचिव, (सहकार व पणन), सहकार, पणन व वस्त्रोदयोग विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१०. साखर आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य, साखर संकुल, शिवाजी नगर, पुणे.
११. सर्व प्रादेशिक सहसंचालक (साखर).
१२. महालेखापाल, (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र-१/२, मुंबई/नागपूर.
१३. महालेखापाल, (लेखा परीक्षा), महाराष्ट्र-१/२, मुंबई/नागपूर.
१४. वित्त विभाग (ऋण व हमी/व्यय-२), मंत्रालय, मुंबई.
१५. महाराष्ट्र राज्य सहकारी साखर कारखाना संघ मर्या., मुंबई.
१६. निवड नस्ती (३-स).